

PRIZMA

RÉDEY TIVADAR* VERSEI

* **Rédey Tivadar** (1885-1953) író, lírikus, kritikus, esszéista [Az Új Magyar Lexikon halálozási dátumként tévesen az 1948 évszámot tünteti fel]

A Széchényi Könyvtár igazgatója, a Magyar Tudományos Akadémia tagja (1938), a Vajda János Társaság tagja, a Napkelet folyóirat kritikai rovatának vezetője. Az MTA tagjai sorából 1949-ben (az MTA számos más tagjával együtt) törölték. 1989-ben az MTA rehabilitálta és tagságát visszaállította.

Főbb munkái: *Prizma* (verskötet, 1910), *Péterfy Jenő* (tanulmány), *Kritikai dolgozatok és vázlatok* (tanulmánykötet), *A Nemzeti Színház története* (1937)

Rédey Tivadart a gyermekkorából származó barátság fűzte Babits Mihályhoz. A Buday László utcában lakott feleségével, Hoffmann Máriával és sógornőjével, Hoffmann Edit művészettörténésszel (1888-1945). Lakásukat az irodalmi és művészeti élet sok képviselője látogatta. Rédey Tivadar árnyképét sógornője, Hoffmann Edit készítette el. Lásd Tolnai Gábor: *Árnyból szőtt lelkek* (Corvina, 1988.)

TARTALOM

Anyámnak

A TE ZONGORÁD

VISSZAJÁR A MULT.
JÓ ESTÉT
LESZ VALAKIM.
PLEIN AIR.
A SZAVAD.
LÉGYOTT HÁRMASBAN.
ŐSZI SZERENÁTA
TOUR DE MAIN.
ELZÜLLÖTT...
SIRATÓ.
EGYRE TÁVOLABB TETŐLED.
ÁHITAT-ÓRÁN.
A TE ZONGORÁD.
IGY, EGYEDÜL.

ATTITÜDÖK

GRIZELDISZ.
LÉLEKHARANG.
A BIBLIÁS EMBER.
MAGNA PECCATRIX.
VERSAILLESI IDYLL.
SCIROCCO.
GOUNOD-DALLAMOK.
KRIMI SZONETT.
LOVAS-PORTRAIT.
NEVETŐ SZALON.
A LEVÉLSZEKRÉNY.
HAMLET.

CHIAROSCURO

ÉNEK EGY NYITOTT ABLAKRÓL.
CAPRICE EN BLEU.
HANGFOGÓVAL.
SZŐNYEG-FILOZÓFIA.
SONNET CONSOLANT.
PASSI-FLORA.
CHANSON SANS PAROLE.
REQUIEM.
TARPATAK.
NOSZTALGIA.
LAMENTOSO.
ÖRÖK FÉLUTON.
GROTESQUE.
EGY SZÁL RÓZSÁVAL.
VÁDAS ESTÉN.

Anyámnak

Régi mesék a régi pamlagon...
Anyám mesélt; és látom magamat,
Amint csodát-csodálva hallgatom.

- Édes anyácskám, lásd: ma én mesélek,
Távol vidékről hoztam halk mesét,
Csodás vidékről... úgy hívják, hogy: élet...

Te hozzád térnek meg ez árva versek
- (Ez az ezerkettedik éjszaka) -
A te fiad az elvarázsolt herceg.

Bár köntösének éke semmi sincs -
Én jó anyácskám, te vagy a tudója,
Hogy: gazdag ez a mesebeli princ!

Egy csók, egy rózsza nála kinccsel ér fel, -
Élete sem más: fáradatlan ut
Hamupipőke pöttön cipőjével...

Uttalan útján ma te hozzád tér meg,
Anyám, nincs idő, nincsen messzeség, -
Elhervad minden, ám örökre élnek:

A régi pamlag, a régi mesék - -

A TE ZONGORÁD

VISSZAJÁR A MULT.

Van ugy, hogy csókra visszajár a mult.

De csókjának már méze semmi sincsen,
A csókja hervadt... Mégis untalan
Miért leselkedik hát a kilincsen?

Ajkát (min ajkam csókolni tanult!)
Kelletlen csókra mért nyújtja felém most
Én régi, megunt szeretőm: a mult?...

JÓ ESTÉT

Mért este jöttél?...

E néma boltívek alatt én
Rég elfeledtem: mi a napfény,
Ez örök árnyu cinterem
Minden színt szürke foltta mos szét -
(S az én szemem, szegény szemem
Egy régi fénytől kapatos még!)

Jó estét - így köszönsz belépve, -
Hadd maradok itt te veled...
Jó estét - felelek.

S elindulok lassan elédbe,
Kezem-kinyujtva, botorkálva,
Mint, ha kilép a napsugárba
Ki bus börtönfalak között él...

Mért este jöttél? - -

LESZ VALAKIM.

Nincs több tavirózsám, illatos füvem
- A tó befagyott, a rét letaroltan, -
A nyár termését könnyelműen,
Vétkesen elpazaroltam...
Az utolsó koszorút,
Melyen a nap heve már nem lángol,
Fantasztikusát, szomorút:
Dércsípte piros hederából
S halovány fagyöngyből -
Mimóza, a homlokodra tűzöm föl...

Nem adhatok a nyár dús diszébül:
Fogadd el e füzért. Kései ékül
Im ily ábrándos diadémot illeszt
Mély árnyu hajad selymére kezem.
(- Fénysáv suhan át a hideg lemezen,
Míg fémkeretes tükrödbe tekintesz.)
- - S lesz valakim! lesz!...

Lásd, ezután koldus-borúsan
Nem állok a ködben fakó örök-árván:
Piros alkonyidon - az őszi borúban -
Tükre előtt, repkény-koszorúsan,
Mimóza vár rám...

PLEIN AIR.

Elnyújtott, tompa kocsizajban
A füst-belepte Sziv-utcán át -
Oldaladon némán haladtam.
S te korholtál: „Egy élet vár rád...
Nagy szó és szép szó: egy élet vár!
Egy élet: száz színes ígéret...
Ne rázd fejed, hogy: érted nem kár -
Ifju s erős vagy... S vár az élet!”
- Egy társzekér, mely zsákot hurcolt,
Elvette hangod tiszta ércét,
S a muzsikátlanná fakult szók
Vivódó lelkem összevérzék.
Hallgattalak csak, önfeledten,
S e bus, vezeklő pillanatban
Valami nagy, szent hívés ébredt bennem,
Hogy: igazad van... Igazad van...
- S kikanyarodtunk a fasorba.
Dél volt. Jöttek a bolti lánykák.
És a tavasz hajadra fonta
Ködhálós, pászmás glóriáját.
Egy barackfa kihajló galyján
Felpattant az első virágrügy,
S egy tornyos villa ereszalján
Felharsant az első madárfütty.
- S te csak beszéltél: sulyos vádak
Hullottak vén fejemre bőven -
Ó de szavad most szállva szárnyalt:
Ezüstösen. Csilingelően.
- S már én, e rózsás pillanatban,
Csak szemed néztem: milyen mély s nagy -
Csak azt, hogy villogó fogad van -
Csak azt, hogy: szép vagy... Azt, hogy: szép vagy...

A SZAVAD.

A szavad néha oly merev, mikéntha
Minden betűjét sziklafalba vésnék.
- S szavad titkok fátylát lebbenti néha.

Ilyenkor benne földereng a mélység,
Ilyenkor benne föleseng szived -
És hallani a szavad szivverését.

Játszin peng néha, mint ajzott ideg,
Évődés nyilát szertezáporozván, -
Majd márványsúlyu és márványhideg.

- De hogyha lelked' hírhozója hozzám,
Akkor tördelve, álmodón suhan:
Mint eltévedt, halk melódia-foszlány,
Mint fáradt gordonka-futam...

LÉGYOTT HÁRMASBAN.

Mimózát közrefogták: zongorázzék;
Unszolta sok szives szavu rokon, -
S Mimóza játszik. Visszafojtott láz ég
A billentyűkön és a húrokon...
- A nógatók, a nagy biztatgatók
Öt perc multán figyelni elfeledtek,
(- Mért nem játszik honfibus hallgatót,
Vad csárdást, vagy jólfésült operettet?!)
Peer Gynt sorsa, Aase halk siráma,
Nekik szavak csak, se-szinű szavak, -
S Grieg álmával a Sorja-Moriába'
Kicsiny Mimóza egyedül maradt...
Ott, hova lelke mostan el-kiréved,
Nagy, gyermeteg gyopárok nyílnak...
- Mimóza, várj: utadra elkísérlek,
Mimóza, miénk ez a pillanat!
Ég, táj és ember, mind olyan csodás ott
S oly ismerős mégis, hol most mi járunk:
Nagy elszánások... nagy ellankadások,
- Mondd, érzed-e, hogy ez a mi világunk?
S érzed-e, hogy e sokfő társaságban
- Boldog sziget e szó-ár közepén -
Mily szent közelbe kerültünk mi hárman
E pillanatban: Grieg, meg te, meg én...

ŐSZI SZERENÁTA

Most rád gondolok... A szigeten át
Hosszan halódik, fojtva, szordinóval,
Egy halk, egy halállal kacérkodó dal,
Sirásba csukló, csukott szemű sóhaj -
Őszi szerenád -
S megreszketnek a vadgesztenyefák...

Most rád gondolok... A szivemen át
Halkan zokog s megborzongat és megráz
Valami lüktető, bolond, beteg láz,
Mélázó, félárbocra eresztett gyász -
Őszi szerenád -
De te ellened még sincs benne vád...

Most rád gondolok... Búsan szelem át
A sárga avart a síró fasorban,
- S egy-egy gesztenye a pázsitra dobban,
Szépen... kimérten... puha rhythmusokban -
Őszi szerenád -
S odabizom a lelkem' te reád...

TOUR DE MAIN.

A vonat indul. Véres szemmel,
Vadul vág neki a vak éjnek.
Egy kézfogás még -
És érezzük, hogy: szó most nem kell,
E percben a kezek beszélnek.
Mi belefult a dacba, büszkeségbe,
Most elmondjuk egymásnak mind a ketten:
Kacér, kihívó véred lüktetése,
Az enyém fáradt, türelmetlen.
Az én kezem remegve koldul
S tied remeg - a diadaltul:
Érzed, hogy lelkem' rabul küldöm
E kézfogásban... S mint győzelmi jel,
Önhittén mosolyog gyűrűdön
Egy duzzadt ajku kis moretti fej...

A vonat indul. Most lelankad,
Most elbocsátja egymást két kéz...
Egy pillantás még -
S már ujjongsz az új diadalnak
S már bennem sír a régi féltés.
S míg künn a füstben szerteszáll a szikra:
A féltékenység száz koboldja ront rám,
És faggat és kinez szivednek titka.
- A füst a földön fetreng lomhán
S szakadozó-sűrűdő fátylán
Keresztül mintha - kezéd látnám:
Végigsiklik piros ruhádon,
Mozdulattal, mely: tilt és megtagad.
- - S most úgy látom, jaj, most úgy látom:
A kis moretti torzultan kacag...

ELZÜLLÖTT...

Suttogni fognak: „Hja... elzüllött...”
S ha nincs szél, nem zug a haraszt:
Hiuság ellene szegülnöd,
Ha kit a világ elmaraszt.
Tudom: lakol, ki parancsot szeg,
S hogy: szenvedés csak bűnnek bére -
És mégis im, bocsássatok meg,
- Szegény fiu! -
Ha egy szavam van - védelmére.
Se jobb, se rosszabb, mint a többi -
Csak fáradt volt és csüggeteg,
De sebeit el tudta fődni:
Nem publikumnak volt beteg.
Szemérmes volt és nagyon gyáva.
Szörnyen gyáva. - S míg a világ lesz:
Szemérmes koldus tarisznyája
- Szegény fiu! -
Mindig üres. Régi románc ez...
S egy percben (van perc, mely: halálos)
Azt hitte, - ez is régi dal -
Hogy: joga van a boldogsághoz,
S azt érezte, hogy - fiatal!
Valami szent csodára várt... S lám:
Egyszer - melegen néztek rája,
Mégfürdött két mély szem sugárán
- Szegény fiu! -
És - az volt a nászéjszakája...
Ki ennyit magáénak mondhat,
Ó jól tudom, hogy: nem szegény -
S bukását a hiu bolondnak,
Bizony, hiába menteném.
De, lássátok, van abban hősi:
Lidérces éjjel, ólmos nappal
Korrekt mosolygással - vergődni
- Szegény fiu! -
Vagy összeszorított ajakkal!
„Elzüllött...” Kik majd így ítélnék
Bölcs bírák lesznek mind nagyon:
Elrongyolt, elhibázott élet -
Bűn, melyre nincsen irgalom.
És mégis - én szánalmat érzek:
Most, megalázva, összetörten
Oly furcsa, oly siralmas-félszeg
- Szegény fiu! -
Ha így elnézem - a tükörben...

SIRATÓ.

Elhalófélben visszacsengnek
Halk szavai a régi dalnak, -
Csüggedten is bizakvó versek,
Tavaszi versek - megsiratlak...
Özönnyi fény s csak foltnyi árnyék,
Töretlen színek sokasága:
Romantikus buzavirágkék,
Pipacspiros, kankalinsárga;
Gyerekember gyerekszívének
Öröme, nekibusulása,
Hívó ének, tavaszi ének,
Hajh - jávorfából furulyácska...

S megszólal fojtva, tompa szóval
Hasadt tilinkóm utoljára, -
Visszasóhajt a siratódal
A tavaszálmok asszonyára,
Aki fehér volt s aki jó volt,
Ki maga volt a bűnbocsánat,
S ki nem tudta: tavaszi hóbert
Őszig hervasztó lázra válhat;
Ki nem érzi: e halk szavakban
Milyen sok ábrándsiratás van, -
Csak néz reám némán, nyugodtan,
Madonna-szemmel, - kisanyásan...

EGYRE TÁVOLABB TETŐLED.

Mimóza, mikor tavaszcól beszéltél
S szárnyat adtál a merészálmu hithez,
Gondolhattam-e, hogy ily sebtén itt lesz,
Hogy ily korán eljő a zord, kemény tél!

Nem daloltam, csak egy-két árva strófát,
Nem voltam én, csak egy tavaszra, boldog, -
S belepnek már kis, zuzmarás koboldok, s
Mint verébraj a hótól roskadó fát.

Utamra kósza árnyékok vetődnek
És megyek - egyre távolabb tetőled;
Az emlékek is sorra elmaradnak,

Csak kettőt őrzök (ó, van örök emlék):
Törös csengését búcsuzó szavadnak,
S egy őszi napnak vadgalambszin selymét...

ÁHITAT-ÓRÁN.

Ez a te órád... Csöndes ünnep.
Eloltom a lámpavilágot -
És messze mesévé szépülnek
A szürke hétköznapiságok.

És szem nem látta csodás kék fény
Szállong halkán szitálva most szét,
És álmot sző a japán gyékény,
És elborong a vén karosszék.

A tükör néz kiégett szemmel,
Az óra régi éneket ver,
- S az emléked szüzen, ragyogva,
Glóriásan kigyul az estben:
Mint bús Madonna márványszobra
Dús tömörarany posztamensen...

A TE ZONGORÁD.

I.

Tavaszi tusák sebzett bajvivója
Oltár márványán hűti homlokát -
Az én oltárom a te zongorád.

Az én oltárom a te zongorád.
Hűsítő harmat hull beteg szívemre -
Tavaszi lázak őszi requiemje.

Tavaszi lázak őszi requiemje,
Balzsam, melytől seb gyógyul, láz lohad -
Engesztelő szent miseáldozat.

Engesztelő szent miseáldozat...
S én hittel mondom örök zsolozsmámat:
Szent, szent, szent nékem ez a néma bánat

Az életem tartalma ez a bánat.

II.

Mimóza, lásd, hiába: elárult az az egy dal,
Mely, akkor, vallomás volt: pár félénk, szüzi akkord,
Mely - egy egész életre - az életembe markolt,
Mimóza, hidd el nékem: a zongora sosem csal:
Egy szerelmes szavad volt.

Az álmod árulója, egy pillanat, amelyben
Szemérmes leányelkéd remegve kivirágzott,
S én hálásan fogadtam, mint egy fehér virágot,
- - Aztán: más dalok jöttek, hogy másnap másnak zengjen
Nyiló asszonyiságod...

De az a dallam él még, meghalkulva, de tisztán,
Bár benne soha többé nem találkozunk már mi -
Ó, titkolt lányszerelmek meleg melódiái!
- A kis hugaid nézem... Sok kurtaszoknyás kislány...
S mind tanul zongorázni...

IGY, EGYEDÜL.

Bánatom, mint a cyprus gyásza,
Mély, megbékélt és mozdulatlan
Csak nézem, csendessé alázva:
Mint tűnsz el a mély alkonyatban.

Orgonája a temetőnek -
Zengetői nagy gyászdaloknak:
Sötét lombjaim égre nőnek...
S erős vagyok: mint a halottak.

Tagadd meg tavaszod, szerelmed,
Tagadj meg engem: sorsod-rosszát -
Sötét-magam hadd vezeklem meg,
Hogy: jó akartam lenni hozzád...

ATTITÜDÖK

GRIZELDISZ.

I.

Azóta ködre köd szakadt fölém...
De ma is látom.

Augusztusi este,
Tarka skót kendő volt vállára vetve,
Lankadt verbéna csüggött lakk-övén...

Ugy látom őt, mint akkor: álmatag',
Ametiszt-szín napernyő-árny alatt.

A parkban bronzra barnult már a pázsit,
Fáradtan ültünk a gyepszőnyegen, -
És néki - láttam - a lelke is fázik...
Remegve néztem, ijedt-csöndesen.

Remegve néztem, gyáva gyerekember,
Rebbenő szemmel... kamasz-szerелеmmel...
Nevetett, ha a többiek nevettek,
S az nekem úgy fájt: láttam, rejtve szenved,
És kacagása könnyesztitku fátyol...

Kezét nyujtotta a bucsuzkodáskor.

- Azon az éjen mennyi csillag hunyt ki
Incselkedő, látatlan óriások
Huzkodtak sok-sok fénylő, furcsa sávot:
Azon az éjen tenger csillag hunyt ki...

Azon az éjen nem tudtam aludni.

II.

Azóta ködre köd szakadt fölém...

Fagylódtam a vágyak hideg kövén;
Koldultam és rettegettem a szerelmet;
Meglátogattak nagy kísértet-órák;
S szívem tüzén kis, sunyi gerjedelmek
Gyujtottak üszkös, bűnös lángu csóvát.

...Csak ő maradt meg szentnek a szívemben,
Csak az ő képe néz szüzen ma is rám,
Mint csudatékony, megszentelt talizmán, -
Csak benne hiszek még, konok hitetlen.

- Csábító csókok, könnyen sírt könnyek, ti,
Szerelmek, mikből kárhozat fogan,
Szines háló, mit az önérdek vet ki, -
Vallván vallom: van, aki tud szeretni
Halkan, fehéren, áldozatosan...

Vérző hitemnek még ma is vigaszt ad
Egy sugara a gyermek-áhitatnak,
Amellyel akkor néztem rá föl én...

III.

Azóta ködre kód szakadt fölém.

LÉLEKHARANG.

Nagyvárosi est zajló árja.
A hold felhők közül nevet...
S míg elmerülsz a sokaságba,
Pár szó megüti füledet
S mint rejtett, messzi üzenet
Jaját titkon lelkedbe vájja.
Orozva jó... Tán asszony-ajkrul...
Míg hozzád ér, sóhajra halkul -
S mégis oly törösen hat át,
Beszívod mérges illatát,
És csupa köny, és csupa vád,
És a szived szívébe jajdul.

„Meghalt szegény... Tegnap temették...”
S a szó most szembenéz veled -
Tán máskor, máshol fel se vennéd,
De most remegve érezed,
Hogy - életednek része lett:
Nehéz, elúzhetetlen emlék...
És szívszorongva mégy tovább;
Néma szomorúság fon át -
És nem tudod, lelked' mi érte,
És nem tudod, kit okolj érte -
A kéken égő holdtányért-e?...
Vagy az asszonyhang bársonyát?...

S egy ismeretlen ember sorsát
Elszántan szivedre veszed,
És hasztalan mondod: botorság! -
Messziről küldenek neked
Gyilkos illat-üzenetet
Idegen siron nyiló rózsák...
S csak visszafáj, csak visszacseng még,
Meglopva lelked tiszta csendjét -
És fájó emlékezetül
Lelked lelkére nehezül
Sötéten, könnyörtelenül:
„Meghalt szegény... Tegnap temették...”

A BIBLIÁS EMBER.

Lidérces éjen, könyv-kinyitva
Faggatom: mi az élet titka...

Imént a kárhozatot láttam
Ó-szövetségi zordonságban;
Próféták szava mennydörögte:
A gyöngye elvész mindörökre!
Csábít a bűn, kábit a mélység -
Halállal halsz meg... egy lépés még!

Élethez erre nem vezet nyom...
S másutt nyílt ki a Testamentom:
Kinyílt, - kék iris barna éjbe' -
Édes Énekek Énekére;
Halk nárdus-illat áradott szét,
Szent volt a bűn, a kárhozat szép:
Csókszivatarban, rózságyon -
S mellettem párdüctestű párom...

De szél csak zúg, de szél csak támad,
Csak borzolja a bibliámat:
Im itt - közötte nyítt lapoknak -
Illatjavesztett rózsza fonnyad
S regél, míg künn az Élet zöldül,
Hiú gondról, hiú gyönyörrel;
Fekete rózsza, halott rózsza:
Salamon rezignációja...

A szél elült... s a könyv csak nyitva.
- A Vanitas az élet titka?!

MAGNA PECCATRIX.

- S. Lucae VII. 36. -

Szelid-megértőn méláz rá a Mester,
Ő meg az Úrhoz könyein át néz föl;
Illeti lábát illatos kenettel,
Nárdusolajjal, porphyr-szelencéből...

Farizeus-szó szitkot szór szemébe,
Farizeus-gúny borítja fejét el, -
S ő Jézuson csügg remélten-remélve
S szent testét törli haja selyemével.

- Egy harántsíp sikongat a közelbe'...
Ott künn az alkony a fehér fővenyre
Szederjes árnyrózsákat ejteget, -

Nehéz bimbók pattannak ki az estben. -
Jézus ajkáról szelid szózat lebben:
„Megbocsátok: mert igen szeretett...”

VERSAILLESI IDYLL.

A Mansart-kastély malachit-termében
A butoroktól bucsuzik a nap.
Gobelin-karszékén estbehajló-régen
Ül a napkirály. Halvány. Hallgató.
Künn őszutói, mély, piruló alkony
Fényében fürdik a fakó pagony...
A napszállaton szép, viruló asszony
Mélázgat: madame Maintenon.

A király kegyes, könnyes áhítatban
Fűröszte meg a vén lelkét elébb.
Maintenon asszony szép ájtatos-halkan
Felolvasta a Szentek Életét.
Ó, e halk könyvben annyi, annyi vád van,
Mely, így ősz-estén, fájón felzokog, -
Jaj, Szent Lajos óta Franciaországban
Nem szentek ám a Lajosok...

És elmereng a királyok királya...
- Asszonya meg már más dolgot talált:
Nagy szorgosan lapozza, korrigálja
A saint-cyri zárda gyakorlatát.
Gyilkos hegye az iramló irónnak
A patyolat papíron szaporán kopog:
Öreg hibáról bőven gondoskodnak
A saint-cyri kisasszonyok!

Lajos feláll. Bepillant a füzetbe
Az ítéletosztó szép vállain át:
- S elnéz hosszan (sok bús szentet feledve!)
Egy-egy bohó, kacér - íráshibát...
Ó, ez már nem az áhítat órája:
Vágyai fürge repton rajzanak
Híu lepkemódra szűz-fehér rózsákra...
Sötétül. Jaj, szállt a nap...

SCIROCCO.

- A Puntizzán. -

Nyugat kigyul még kénkősárga fényben,
Aztán az ég beárnyalódik mélyen;
Ami szín volt, mind sós párába olvad,
A vert hullámok nyögve panaszkodnak...

Tenger, engem is vad viharok vágnak -
S lelkem mégsem mer hívni rokonának:
Itt, a te nagy haragod közelében,
Csak fájóbban érzem törpeségem!

Pedig, az égnek haragja csitulván,
A te kebledben elpihen a hullám -
De rám az égen egy sugárka vár-e?...

Nincs felelet. De, szélről ostromolva,
Fehérlőn rajzolódik a habokra
Egy köszobor: a Madonna del Mare.

GOUNOD-DALLAMOK.

I.

Szűkes és szürke, szomorú szobácska.
Festett butorok és fakult falak.
A varrógép szapora kattogása
Méri a percet, mely sebtén szalad -
Ó pedig pénz ám minden pillanat! -
Pénz, gondtalanság, csillogás, vagyon:
Mindez itt színes, hímes álmodás csak, -
Kis varrólány sóhajt: nehéz nagyon
Keresni pénzt és varrni selymet - másnak...
Piciny cipője a pergő pedálon
Fürgén kopog. - S míg künn leszáll az est:
Lelkébe' halkan - tarka, csalfa álom! -
Valami melódia muzsikálni kezd.
Nagy titok ám az... Nincs is tanu rá más,
Csak a falon a hímzett Házi Áldás,
Meg az ablak közt az a pár virág:
Mikor - a zúgó gép fölé hajolva -
Kicsi szíve nagy vágyával dalolja
A bűvös, csábos - Ékszer-áriát...

II.

Bársonyos, bánatos, ájtatos alkony.
Bársonyos-selymes pici budoár.
A festett haju, festett lelkü asszony
Kiréved az estbe. Renyhe, rőt homály.
Végetlen percek... Tán az idő is áll. -
S valahol egy varrógép dalba fog,
Meglopva orvul a kis szoba csendjét, -
Jaj, szomorú dal: benne felzokog
Egy alvó emlék, egy elföldelt emlék...
S a rágondolás száz színből szőtt szárnyán
Csak viasszállong, visszazsong a múlt:
Színes szegénység... szétködlött szivárvány...
S egy melódia... hervadt... megfakult
Egy melódia. Lopva jó csak, halkan
De így, violás, vádas alkonyatban
Lelket megejt, lenyüggöz, fogva tart -
S a kurtizán, a kerevetre rogyva;
A selymes-pelyhes párnákba zokogja
Az ábrándos, szüztiszta - Rokka-dalt.

KRIMI SZONETT.

Bagcsiszeráj fölött hasad a hajnal:
Mély-kék egén már sárga sávja int -
A fogyatkozó éjszakába' kint
Fogyó reménnyel esdekel egy halk dal...

Kék-sárga sávós selymén pamlagának
Szép, ledér Mirza nem leli helyét
(Vágyát virasztja sok meghitt cseléd) -
Érte zokog a dalos-szavu bánat...

- Csend. Aztán, később, még egy halk futam.
Mirza az ónos ablakhoz suhan:
A kendőjét le-, mégis csak ledobja!

S kiréved... A nap még alacsonyan jár:
S bús, viaszos fényétől beragyogva
Egy ifju hever... Meg egy véres handzsár.

LOVAS-PORTRAIT.

(És nem temették el az évek őt,
Ezek a fáradt, lomha léptű évek...)

Aranyban-izzó volt a délelőtt,
És hosszú, mint a szentiváni ének.

Ott állt az udvarháznak lépcsajén
(Mese-királynő, fekete titok) -

A rózsafák bókoltak könnyedén
S mély alázattal a délignyitók.

És lehajolt, büszkén és szűzi keccsel,
Hogy az övébe virágot szakasszon.

(Künn érdes hangok: „Hé! A lovászt keltsd fel!
Nyergelni! Kilovagol a kisasszony.”)

- Kezét nyujtotta s a nyeregbe lendült
(Kis keztyüs kéz, érezted-é tusám?...)

S csak néztem őt, amint pompázva fent ült:
Álom-királynő, álom-trónusán.

Még búcsut intett hajlós ostorával -
S szállt a napfényben: éjszín-tollu páva!

(Az ut csillámló, aranyos porával
Én árva vágyam szálldosott utána.)

NEVETŐ SZALON.

A kis szalonban „páratlan szombat” van.
A hangulat is páratlan mindenütt.
A falról Csendélet (olajnyomatban)
Áraszt lakályos, jutányos derűt.
És jókedv. És jóllét. És jóllakottság.
Pohos vázában - ah! - porcellán-rózsák,
És bric-à-brac, és nippe, egész halom, -
A zongorán Beethoven gipsz-hermája.
S mennyi ur meg dáma!... S mennyi puff meg párna!
Ó bájos, nyájas nevető szalon!

A rőt Mester leül a zongorához
S kiver egy vészes, félvad harci tust
S egy agyonfűzött hölgy aprón kiáltoz:
„Ah, én imádok minden klasszikust!”
- Egy ur a kotta-lámpást felcsavarja
S im: Beethoven fájdalmas lárva-arca
Kirajzolódik a szomszéd falon, -
S egy csitri pajkosan grimácsol rája,
S egy víg uracska bókol: „Á'sszolgája!”
- Ó fényes, édes nevető szalon!

A LEVÉLSZEKRÉNY.

A tükörablak gyöngyöző üvegjén
Elnéztem órahosszat: odaát
Mint nyeli el a pirosajku szekrény
Annyiak titkolt örömet-baját.

Elnéztem őket, amint oda tértek:
Sok vánnyadt arc, gondtól gyűrött, fakó,
Sok kapzsi szem. - Hiába: az önérdek,
A konclesés csak jó tollforgató!

Mily vigasztalan és sivár e kép!
- Aztán jött egy szép, Lenbach-arcu lányka,
S nagy pirulón belopta levelét;

Láttam, mint réved hosszan még utána,
A szemét néztem: ó, hogy csillogott!
S a vasszekrényben most egy szív dobog.

HAMLET.

I.

Ó szép a jámbor, istenes halál
Zsolozsmás, sárga őszi délelőtt, -
De így kimulnom - Patrik úgyse' - fáj...
Ó szép lehet az istenes halál!

Rámvillan egy szem borostyánosan
S követem én bús csigahéj-király,
Szellemidéző kósza szélroham -
S egy szem mered rám borostyánosan...

II.

Hallom Fortinbras harsonáit,
(Jó éjt!... A többi néma csönd.)
Nem sebem öl meg -: holtra kábit
Az illat, mit az ő babérja önt!

Jó Fortinbras, ki tud: akarni,
(Jó éjt meddő, könyes tusák!)
Jön, friss babérral eltakarni
Az elbukónak fáradt gesztusát...

CHIAROSCURO

ÉNEK EGY NYITOTT ABLAKRÓL.

A szomszédomban ablakot nyitottak:
Fénykéve surran a szobámon át,
Körülsugároz, selymesen cirógat -
A szomszédomban ablakot nyitottak.

A szomszédomban zongora kacag
S most, ablak-nyiltán, átszüremkedik: csitt...
Ez Schubert... Szúzi és vidám szavak...
A szomszédomban zongora kacag.

A szomszédomban álmodik a jácint,
Nehéz illatja vágyón átoson,
Mint csókos emlék nyári éjszakánkint
A szomszédomban álmodik a jácint.

A szomszédomban boldogok lehetnek!
S egy ablakrésnyi fényt, dalt, illatot
Juttatnak nékem, az ismeretlennek -
A szomszédomban boldogok lehetnek.

A szomszédomban a rózsás titoknak
Tolvaját, engem, senki sem gyanít,
Vágyak Lázárját: álmot, fényt ki lop csak...
A szomszédomban ablakot nyitottak.

CAPRICE EN BLEU.

Homlokán diadém kék orchideából,
Vakító vállán türkiz-szin fátyol,
Tekintete kékes rőzsefényben égve
Réved az azur Ismeretlenségbe...

A szemem-lelkem ott méláz e képen.
S vissza mereng rám ő, szomoru-kéken...
Miatta kárhoztam - kék bűvét csodálva -
Harmatos hajnalból mély-nagy éjszakába!
S fáj mégis válnom a kék - Romantikától.

Hervadt orchidea, foszlányos kék fátyol,
Könyes szem, mely a kéklő éjbe mélyed -
Átviharzik rajtok kacagva az Élet
S szemfedőt vet rájok.
Halotti kéket...

HANGFOGÓVAL.

Enyém a dal, a hangfogós, a halk dal,
Mely fájdalmát, könnyét elrejtve gyászol,
Mely szenved - összeszorított ajakkal
S irtózik a gyász visszhangos jajától.

Lelkem viharja, mely a partra dobja
A sápadt gyöngyöt, - halk szellőre lankad,
S csak tűnő árnya tekint be dalomba
Csüggedt-magamnak, szomorú-magamnak.

Nagy éjszakámból, az örömtelenből,
Nem rémlik bele, csak parányi árnyfolt, -
S hozzátok csupa tört sóhaj eseng föl,
Tört sóhaj, mely lelkemben - sikoltás volt...

SZÖNYEG-FILOZÓFIA.

Magasba mért törnék önhitten?
A lehetetlen nem hevit, -
Mélységben annál többre vittem:
Le, egészen a - szőnyegig.
- Színes szövetje szép Keletnek,
Keleti bölcsesség van benned:
Szőnyeg, szőnyeg, virágos szőnyeg,
Megértést hadd tanulok tőled!

Színes szövetje szép Keletnek,
Elnyugszom ím rajtad hanyatt:
S mert igaz bölcsesség van benned,
Bölcsésé vénülök perc alatt.
- Ej, balgaság, hogy a világ bánt!
Jer mokka-gőz... ópium-ábránd...
Szőnyeg, szőnyeg, virágos szőnyeg,
A valón csak az álmok győznek...

Ej, balgaság, hogy a világ bánt,
- Itt, a te meghitt kebleden,
Csak mokka-gőz, ópium-ábránd
Mind, ami ott künn - gyötirelem;
Mind, miért hitem harcba vittem,
Virágos halottá lesz itt lenn, -
Szőnyeg, szőnyeg, virágos szőnyeg,
Be jó is vagy te - szemfedőnek...

SONNET CONSOLANT.

Ha suhog is már selyme a nagy estnek,
Ne haljon ki a dal az ereszalján:
Röppenjenek föl a szilaj, a harsány
Rapszódíák helyett ma halk szonettek.

Hideg szonettek, hófehér szonettek,
Mind halkszavu, mind tépett szárnyu, halvány,
De vigasz annak - álmok alkonyatján -
Aki szeretett s akit nem szerettek.

S megindul árván, esti áve-szóra,
A hervadt vágyak halk processziója,
Uj, ismeretlen szentséget keresve, -

A barna lombok őszi ködben áznak,
Mint tömjén száll a nehéz hervadás-szag
S halk szonett-kórus cseng belé az estbe.

PASSI-FLORA.

Kis vértanú-virág, ravatal-rózsza,
Lásd, igazad volt: visszajöttem hozzád,
Nagy jóságodnak örökös adója.

Lásd, tavasz multán csak hazataláltam,
- Tavaszi lázak beteg elgyötörtje -
A te napfényes, tiszta küszöbödre.

Ma szerelemnél jobb nekem a jóság -
Hadd tüzzelek ma téged a szívemre,
Nyárutón nyíló bús Golgotha-rózsát.

Tűnt tavaszomból nem jött velem semmi,
Tűnt tavaszomat nem fáj megtagadnom,
Csak te tudj újra hozzám édesedni.

Csak te ne érezd, én kicsiny virágom,
- Nyárutón nyíló, bársonyszirmu, tiszta -
Hogy a szívemet holtan hoztam vissza...

CHANSON SANS PAROLE.

Mi szerelmemben borús meg bohó volt,
Siralmasan víg, kacagón komoly,
Az árva vágy, a csók, az el nem csókolt -
Egy szordinós akkordban egybefoly.
Remény, lemondás tördelőzve, halkan
Szövegtelen dalfoszlánnyá szövődnek,
Könyet, mosolyt eggyé ringat a dallam -
Mint ott izzik egy csöpp rózsaoajban
Mérgé-méze egy egész rózsatőnek...

És száll a dal. De már nem a magosba:
A sűrű köd röptébe fojtja meg, -
Remeg a lelkem, mint a virágos fa,
Ha szélzilálta kelyhe szétpereg;
Ha szerteszállong színevesztett szirma
S nászkoszorúját elhullatja lassan, -
Nem volt jogom, hogy az én félhalk, tiszta,
Szép, szivárványos hangulataimba
A te lelked is bele csalogassam...

REQUIEM.

Künn panaszos, didergő dal fogan,
Tördeli-hordja kósza szélroham...
Itt benn félhomály -
Csak theám csillog bús-viaszosan.

A lelke hervadt emléken időz
(Messzi napfény és messzi, messzi ősz!) -
Tegnap: mindenem,
Ma már: havanna-ábránd, thea-gőz...

Tegnap enyémnek tudtam a szived
(Messzi mosoly és messzi, halk rimek) -
Ej, mit - semmiség!
Csupán: megöltek egy szivet s hitet...

Minden mindegy. Ugyis későre jár.
Bús lelkeért - míg az idő megáll -
Mondok egy misét...
Lám: a thea kékes tömjéne száll.

Lám: odakünn a szél is elpihen
A kora éjnek áldott csendjiben, -
Olyan ez az éj,
Mint gyertyafényes téli requiem...

TARPATAK.

I.

Itt minden: szín; szivárványos szüret,
Színek szüretje ez,
Dús ékszerül itt minden - színt keres:
A dél, a szürkület.

És minden: forma; a felhő, a hab
- Órákig nézheted, -
Látatlan szobrász modellálja meg:
A perc, a pillanat.

És minden: zene; a zajló vizár
S fenyves-zugás: zene,
Örök erők örök hangversenye -
S a csend is muzsikál...

II.

Itt jársz megint, ki jártál tegnap itt,
Bús fanfárral fogad a Tarpatak -
S te idegennek érezed magad:
Te keresed a - tegnapit.

Az emléket, melyet lelkedbe' tegnap
- Mint képes kártyát - elvittél haza;
Csak tegnap volt! - Leszállt egy éjszaka,
S te érzed: idegen vagy.

- Hol a habok, melyeknek általadtad
A messzeségnek szánt üzeneted?
S ezektől, melyek most zúgnak alattad,
Ki, ki üzen neked?...

Fönt a bércekben csermelyek fakadnak,
S várja őket a mesés, messzi tenger! -
És állsz, csak állsz hídján a Tarpataknak,
Riadt sziveddel -

NOSZTALGIA.

Zarathustra, élet szeretője,
Nagy kívárással kívánczom ma
Napsütéses, iratos meződre.

Innen, ahol minden harsonás dal
Hangfogós elégiára halkul,
Hozzád vágyom dús vágyakozással.

Itt: a fényben - árnyékok vetődnek,
Szebb az élet, élethebb te nálad:
Kedvtelése játékos erőknék.

Itt a szép is: csupa morbid szépség -
Ó be vágyom televény meződre,
Hallgatni a fű örök növényét.

Megsejteni a buza csiráján
Zsendülését acélos vetésnek, -
Elhajítani bús halotti lárvám.

S élni, élni: életet, egészet,
S élő hittel életre csókolni
Új hangszeren az örökegy Szépet!

Ó, de - késő: álmok, átkok, árnyak
(Mily hitványak és milyen erősek!)
Eljegyeztek engem a halálnak...

Zarathustra, a lelkem merő seb.

LAMENTOSO.

Egy éjszakára vártam örök-óta,
Nappalaimért megvigasztalóra,
Mely egyetlen szóval szíven talál, -
Ugy vártam rá, mint beteg babonások,
Kik nem hisznek, csupán csudákba' már...

Egy éjszakára, melyen elenyésszem
Lefojtott vágyak feltörő tüzében
Egy szóért, mit nappalom megtagadott, -
Hiába. Késő. Lelkemre csapódnak
A hajnali fanyar párázatok!

Egy éjszakára vártam örök-óta...
Késő. Lepergett a fövény-óra,
S vágy-betöltetlen az éj elosont,
- Ugy állok itt a szennyes szürkületben,
Mint egy leégett, üszkös gyertyacsonk...

ÖRÖK FÉLUTON.

Napok...

Tükörből nézek a szemembe

S a tükör taván tűnő árny rezeg:

Ki - tegnap voltam. S fürkészem remegve

Az ismeretlent, ki - holnap leszek.

Kisért a tegnap, hiteget a holnap -

S én állok közbul, örök féluton,

S a két talányt, mely eggyé sosem olvad,

Magam-áltatva eggyé hazudom.

Várok. Egy napra. Titkot megnyitóra,

Melyen majd hittel harsogom: vagyok!

- S jó árnyak lomhán lépő légiója,

Szegényen, szürkén, szomorún...

Napok.

GROTESQUE.

Ezen az ólmos reggelen
- Künn szél dobol az ablakon -
Szívem verését hallgatom,
Vad riadóját altatom
Ezen a fanyar reggelen.
Oly keserű az életem,
Mint éhomra szitt cigarettám...
Tükrömből sápadt rém mered rám,
Csak nézem őt - s nem ismerem:
Ki ez a furcsa idegen?
- Egy halvány vércsepp a beretván,
E reggeli rút fegyveren -
S csodálkozom, hogy: vérezem még,
S csodálkozom, hogy: érezem még
Ezen a halott reggelen...
És szobám-szerte kripta-szag.
S tudom: már meg nem vált, hiába,
Meleg, megértő és meghitt szavak
Nagy mágiája...

Ezen a nyirkos reggelen
A képzeletem száll tova,
És oly tisztán, mint tán soha,
Az éltem első asszonya
- Ezen a gyilkos reggelen -
Előttem újra megjelen.
Most kelt fel épp... Tükrébe réved...
S megejti lelkét bús ígézet;
Aztán tagolva, csendesen,
Mondani kezdi: Sze-re-lem, -
De ijedt hallgatásba mélyed:
Hazug a szó és fénytelen!
S érzi: nem vár rá diadal már,
És érzi, hogy: nem fiatal már,
Ezen a fonnyadt reggelen.
Szeme: két holt tűzű agát
(Az elhamvadt láng föl nem éled!)
S fáradt mosollyal megadja magát
A vénülésnek...

EGY SZÁL RÓZSÁVAL.

Bucsuzkodom az ifjúságtól,
Mely ígéret maradt csupán,
Utána nézek,
Mint a lekésett
A robogó vonat után.
Elnyeli a mély árnyu távol, -
Bucsuzom a fiatalságtól.

Nyomába' még a távozonak
Piros kendőt lobogtatok,
Az árnyak nőnek,
Piros kendőmet
Elnyelik az alkonyatok
És ködbe fojtják búcsuzómat,
Mit mondanék a távozonak.

És tovaszáll... A gomblyukamba'
Égő emlékül itt hagyott
Egy rózsaszálat,
Ha az leszárad,
Virágot, többet, nem kapok!
S csak nézem, amint száll suhanva, -
Egy szál rózsával gomblyukamba'.

VÁDAS ESTÉN.

Az alkonyat be hamar rámköszönt:...
Ne higgyétek, hogy nem fáj a sötét ma,
Csak: megtanultam, hogy ami fény: céda,
Csak: nem várok többé sugárözönt;
De azért a napfényt megsiratom néha,
De azért fájón érzem a közönyt,
Hogy nincs barátom, csak pár furcsa könyv:
Pár lelkesebzett élet-nyomorékja -
Beteg rajongó, keserű poéta...

Mint festő, hogyha látja: büszke vásznán
A szárnyas lélek megkötött marad,
Vagy szobrász, hogy: ma lomha kődarab
A máskor oly elmés beszédű márvány, -
Ugy érzem én is: „Mért öled magad?
Mit érsz el nagysok vivódásod árán?
- Amit dalolsz, reményed-vesztve, árván:
Lelkedből egy-egy tört tükördarab -
Kis, alázatos, meggyötört szavak...”

.oOo.